

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLAR IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Ozodov Feruz

Qarshi davlat universiteti

Iqtisodiyot kafedrası

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida hududlar iqtisodiy rivojlanishini samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Hududlarni boshqarishda zamonaviy raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), elektron hukumat tizimi va raqamli platformalardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, investitsiyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash hamda davlat boshqaruvi samaradorligini ta'minlashda raqamlashtirishning o'rni asoslab berilgan. Maqolada hududlar rivojlanishini boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: *raqamli iqtisodiyot, hududiy rivojlanish, boshqaruv mexanizmlari, elektron hukumat, raqamlashtirish, investitsiya, innovatsiya, sun'iy intellekt, iqtisodiy o'sish, raqamli transformatsiya.*

Bugungi kunda jahon iqtisodiyoti jadal sur'atlarda raqamli transformatsiyani boshdan kechirmoqda. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida iqtisodiy jarayonlarni boshqarishning yangi usullari shakllanmoqda. Raqamli iqtisodiyot davlat boshqaruvi, biznes, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa sohalarda samaradorlikni oshirishning muhim omiliga aylanmoqda. Ayniqsa, hududlarning iqtisodiy rivojlanishini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mavjud resurslardan oqilona foydalanish, boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish hamda aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini yaxshilash imkonini bermoqda. O'zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Mamlakatda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini raqamlashtirish, elektron davlat xizmatlarini kengaytirish, hududlarni kompleks rivojlantirish va zamonaviy boshqaruv tizimini joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur jarayon hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, investitsion jozibadorlikni oshirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududlarni boshqarishning an'anaviy usullari zamonaviy talablarni to'liq qondira olmaydi. Shu sababli boshqaruv tizimiga raqamli

texnologiyalarni keng joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda. Raqamli boshqaruv iqtisodiy ko'rsatkichlarni real vaqt rejimida monitoring qilish, hududlarning rivojlanish darajasini baholash, mavjud muammolarni tezkor aniqlash va samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyatini yaratadi. Natijada davlat organlari faoliyatining ochiqqligi va shaffofligi ortib, korrupsion xavflar kamayadi hamda resurslardan foydalanish samaradorligi oshadi.

Hududlar iqtisodiy rivojlanishini boshqarishda katta ma'lumotlar (Big Data), sun'iy intellekt, geoinformatsion tizimlar (GIS), bulutli texnologiyalar va elektron hukumat platformalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ushbu texnologiyalar yordamida iqtisodiy jarayonlar chuqur tahlil qilinadi, prognozlash ishlari takomillashtiriladi hamda investitsion loyihalar samaradorligi oldindan baholanadi. Bu esa hududlarning mavjud imkoniyatlaridan to'liq foydalanish, ishlab chiqarishni rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda raqamli infratuzilmani kengaytirish ham muhim vazifalardan biridir. Internet tarmoqlarining sifati, raqamli xizmatlarning ommaviyligi, elektron to'lov tizimlarining rivojlanganligi hamda axborot xavfsizligining ta'minlanganligi iqtisodiy faollikni oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, chekka hududlarda yuqori tezlikdagi internet tarmoqlarini rivojlantirish kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, elektron tijoratni kengaytirish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishda muhim omil hisoblanadi.

Hududlar iqtisodiy rivojlanishini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishda inson kapitalini rivojlantirish ham alohida ahamiyatga ega. Raqamli iqtisodiyot sharoitida malakali mutaxassislar tayyorlash, aholining raqamli savodxonligini oshirish va innovatsion fikrlashni rivojlantirish iqtisodiy taraqqiyotning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlar va biznes subyektlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, zamonaviy kasblarga yo'naltirilgan ta'lim dasturlarini kengaytirish zarur. Hududlar rivojlanishini boshqarishda davlat va xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish muhim yo'nalishlardan biridir. Raqamli platformalar orqali investitsiya loyihalarini boshqarish, tadbirkorlik subyektlariga davlat xizmatlarini elektron shaklda ko'rsatish hamda investorlar uchun qulay biznes muhitini yaratish hududlarning iqtisodiy salohiyatini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar yordamida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarini doimiy monitoring qilish boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida hududlar iqtisodiy rivojlanishini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlashning muhim omillaridan biridir. Zamonaviy raqamli texnologiyalarni boshqaruv tizimiga keng joriy etish, elektron hukumat xizmatlarini

rivojlantirish, raqamli infratuzilmani takomillashtirish, investitsiyalarni rag'batlantirish va inson kapitalini rivojlantirish hududlarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida hududlar rivojlanishini boshqarishda sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va raqamli platformalardan samarali foydalanish iqtisodiy samaradorlikni yanada oshirib, aholining turmush darajasini yaxshilash hamda mamlakatning xalqaro iqtisodiy maydondagi raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga oid qaror va farmonlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi materiallari.
5. World Bank. World Development Report: Data for Better Lives.
6. OECD. Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives.
7. Klaus Schwab. The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum.
8. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence.